

8. Темирболат А. Категории хронотопа и темпорального ритма в литературе: [монография] / Темирболат А. – Алматы: Ценные бумаги, 2009. – 504 с.
9. Федюшина І. Агіографічний дискурс сучасної історичної прози (на матеріалі романів Галини Тарасюк) / І. Федюшина // Вісник Маріупольського державного університету. – 2010. – № 2. – С. 80–84. – (Серія «Філологія»).

Зайдлер Н.В., Зинченко Е.В.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

СВОЕОБРАЗИЕ ВНУТРЕННЕГО ХРОНОТОПА ГЕОРГИЯ БУНЧУЖНОГО (ПО РОМАНУ ГАЛИНЫ ТАРАСЮК «ХРАМ НА БОЛОТЕ»)

Аннотация

В статье проанализировано внутренний хронотоп Георгия Бунчужного – персонажа романа-притчи Галины Тарасюк «Храм на болоте». Особенное внимание уделено специфике постижения героем событий Чернобыльской трагедии, эпохи козаччины. В исследовании рассмотрено своеобразие использования автором обратного времени, замкнутого пространства, фрагментарного повествования, ретроспекции, сочетания разных временных периодов.

Ключевые слова: внутренний хронотоп, ретроспекция, обратное время, прошлое, настоящее.

Zaidler N.V., Zinchenko K.V.

Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University

PECULIARITY OF THE INTERNAL CHRONOTOPE OF HEORHII BUNCHUZHNYI (BASED ON THE NOVEL OF GALYNA TARASIUK «THE TEMPLE ON THE SWAMP»)

Summary

This article analyzes the internal chronotope of Heorhii Bunchuzhnyi – the character of the novel-parable of Galyna Tarasiuk «The Temple on the Swamp». Particular attention is paid to the specifics of comprehension of the events of the Chernobyl disaster, the Cossack era by the hero. The research examines the particularity of using inverse time by the author, enclosed space, fragmented narration, flashback, combination of the parts in various time periods.

Keywords: internal chronotope, flashback, inverse time, past, present.

УДК [821.162.1+821.161.2]–31.091

ПОСТІМПЕРСЬКИЙ ПРОСТІР В РЕЦЕПЦІЇ МАНДРІВНИКА: ВЕРСІЇ А. СТАСЮКА ТА Ю. АНДРУХОВИЧА

Калинюшко О.А.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

У статті досліджено особливості відтворення постімперського простору в травелогах «Дорогою на Бабадаг» А. Стасюка та «Лексикон інтимних міст» Ю. Андруховича. Зіставлено образи мандрівників у романах як виразників антиколоніального світогляду. Проаналізовано варіанти подолання колоніального комплексу, запропоновані авторами. Простежено вияв спротиву письменників експансіоністській політиці колишніх метрополій через втілення постмодерністського принципу децентрації та заперечення історії як загальнокультурної категорії.

Ключові слова: травелог, мандрівник, постімперський простір, колоніальний комплекс, «центр – периферія».

Постановка проблеми. Відносність істини та плюралізм як визначальні феномени епохи постмодернізму формують людину нового типу, якій притаманні відчуття загубленості та некоріненості. Людина постмодерністської епохи, втративши точку опори, знаходиться у процесі безперервного пошуку, що об'єктивується у творах через мотиви руху та дороги. Саме нівеляція цінностей та культів попередніх епох у добу постмодернізму, призвели до популяризації травелогу як найбільш зручного способу пошуку нових орієнтирів.

Активне використання письменниками жанру травелогу в постмодернізмі призвело до формуван-

ня нового героя, який постійно рефлексує. Дослідники, об'єкт зацікавлення яких становить подорож у постмодерністській літературі, акцентують на компенсаторному характері рефлексії мандрівника. Як зауважує Ю. Запорожченко, концепт «подорож» виражає прагнення героя «знайти своє «я» в епоху загальної кризи культури» [4, с. 11], постмодерний мандрівець «долає простір з метою зафіксувати прикмети мінливого світу, осмислити та скоректувати фрагментовану ідентичність» [4, с. 11]. Особливої виразності такий тип подорожанина набув в літературі постколоніальних країн, до них відносимо і мандрівців у романах «Дорогою на Бабадаг»

А. Стасюка та «Лексикон інтимних міст» Ю. Андруховича.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Відомими є порівняльні дослідження творчості А. Стасюка і Ю. Андруховича авторства А. Коли [6] та Ю. Запорожченко [4]. Вивчення творів А. Стасюка і Ю. Андруховича у зіставному аспекті стає об'єктом зацікавлення науковців, адже письменників об'єднує яскравий постмодерністський світогляд та приналежність до спільного культурного регіону Центрально-Східної Європи. Оскільки у «країнах Центрально-Східної Європи усе ще сильні національні, дезінтеграційні тенденції» [5, с. 338], то й принципи постмодернізму «тут і тепер» та «кінець історії» у творчості А. Стасюка та Ю. Андруховича переосмислено. Особливістю художнього мислення Ю. Андруховича А. Кола вважає те, що з одного боку, у ньому присутній образ нинішнього постмодерністського світу, в якому люди живуть тільки нинішнім днем; а з другого – у ньому є незгасле відчуття коріння, пов'язане з минулим [4, с. 15]. Переплетіння постмодерністського бачення світу із зверненням до національного минулого знаходимо й у творчості А. Стасюка. Ю. Запорожченко в своєму дослідженні наголошує на точках дотику у постмодерністських принципах світогляду письменників, втілених у фрагментованості простору, безцільності мандрівки, ацентричності простору та рухливості меж, і, погоджуючись із А. Колою, частково протиставляє авторів за місцем історії та національного минулого в їх мандрівках: «Але якщо герой А. Стасюка відповідає фігурі туриста, який мандрує між реальним та образним простором, то герой Ю. Андруховича подорожує углиб себе і своєї внутрішньої національної історії» [4, с. 15]. А. Кола твердить, що «зв'язок часу із простором» у творах А. Стасюка «піддається сумніву» [6, с. 135], що і відрізняє його від Ю. Андруховича, для якого мандрівка є «поверненням до минулого» [6, с. 152]. На нашу думку, саме особливе переживання історії та осмислення колоніального минулого власного народу є рушієм їх мандрів та зближує твори А. Стасюка та Ю. Андруховича.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча творчість А. Стасюка та Ю. Андруховича і ставала об'єктом порівняльного дослідження, безпосередньо романи «Дорогою на Бабадаг» А. Стасюка та «Лексикон інтимних міст» Ю. Андруховича не зіставлялися. Зокрема, недослідженим є питання про літературну реакцію письменників на колоніальний меншовартісний тип свідомості, що маркує межі постімперського світу.

Мета нашої роботи – проаналізувати особливості зображення постімперського простору в романах «Дорогою на Бабадаг» (2004) А. Стасюка та «Лексикон інтимних міст» (2011) Ю. Андруховича.

Виклад основного матеріалу. А. Стасюк та Ю. Андрухович, будучи вихідцями із Центрально-Східної Європи, представляють особливу концепцію постмодернізму. Про спільність світогляду письменників свідчить їх плідна співпраця. Важливо, що частину топосів, зафіксовану в романах авторів, А. Стасюк та Ю. Андрухович «відкривали» разом. Про це зазначає Ю. Андрухович у післямові до роману А. Стасюка «Дорогою на Бабадаг»: «Я чекав на цю книжку декілька останніх років – цілих три або й чотири. Відтоді, як ми з її автором почали мандрувати разом» [1, с. 287]. Своєрідним поштовхом до створення роману А. Стасюком став колективний проект авторів «Моя Європа» (2001), на що знову ж таки вказує Ю. Андрухович: «Анджей Стасюк – мій улюблений польський письменник. Після того

як ми з ним написали і віддали «Мою Європу», він усе одно продовжував її писати, тобто продовжував вести свою в ній частину, свій «корабельний щоденник» [1, с. 287]. Роман Ю. Андруховича теж певною мірою постав як продовження роботи над «Моєю Європою», хоч предмет його «ревізії» і переростає межі Центрально-Східної Європи. «Лексикону інтимних міст» Ю. Андруховича притаманний діалогізм письма, що проявляється, зокрема, у апелюванні до робіт А. Стасюка, серед яких «Дорогою на Бабадаг». Окрім згадок на інтертекстуальному рівні твору, А. Стасюк фігурує у «Лексиконі інтимних міст» як персонаж. Такі точки дотику виправдовують та актуалізують порівняльне дослідження «Лексикону інтимних міст» Ю. Андруховича та «Дорогою на Бабадаг» А. Стасюка.

На відміну від творів попередніх епох, де дорога виконувала функцію систематизації ідей автора, шлях у постмодерністській літературі стає радше засобом передачі хаотичності та перехідності уявлень. Саме тому образ лабіринту стає одним із центральних образів постмодернізму. Він постає як основний виразник дезорієнтації індивіда в добу краху традиційних цінностей. Образ лабіринту є моделлю внутрішньої ініціації літературного героя через віднайдення особистих пріоритетів шляхом рефлексії. Так, структурування роману «Лексикон інтимних міст» у Ю. Андруховича посередництвом розташування міст за алфавітом впорядковує текст лише позірно, адже автор заперечує єдиноможливість такого прочитання роману: «...читайте цю книжку, як вам заманеться, в цілком довільній послідовності, відкривши її на цілком довільній сторінці, неважливо!, з кінця, початку чи середини» [2, с. 13].

Анджей Стасюк цілком усвідомлено нехтує точністю у зазначенні топосів, що позбавляє його мандрівку лінійності та концентрує увагу реципієнта на внутрішніх пошуках героя: «Будь-яка місцевість була не краща за інші, я міг покинути її без жалю. Міста могли б узагалі не мати назв» [7, с. 13]. Автор наголошує на невизначеності маршруту мандрівки та певній його довільності, що призводить до хаотичності переміщень: «Шляхи збігалися, перекрещувалися й розходилися. Згори це, мабуть, виглядало наче якась велетенська настільна гра. Ми не знали правил і заблукали. Тобто блукали ми від початку, бо таким й був принцип подорожі, але тепер ми почали просто кружляти» [7, с. 68]. Критерій «блукання» як провідний у моделюванні подорожі призводить до зняття традиційного протиставлення «центр – периферія». Проте все ж децентрування простору у А. Стасюка передбачає лише переставлення маркерів, тобто орієнтувальною домінантою для автора стає периферія: «Що тут поробиш – серце моєї Європи б'ється в Соколові Підляським і Гуші. І ні фіга воно не б'ється у Відні. Якщо хтось думає інакше, він просто недопепа. І в Будапешті не б'ється. А вже найменше – у Кракові. То все лише бездарні спроби трансплантації» [7, с. 254].

«Любов до розпаду, оте жалюгідне замилування всім, що виглядає не так, як мало б виглядати» [7, с. 198], «схильність до периферії» [7, с. 188], «потяг до провінції» [7, с. 189], які є своєрідними об'єктами пошуку оповідача та визначають зовнішню мету його мандрівок, формулюють основну характеристику притаманну образу подорожанина у романі «Дорогою на Бабадаг» як патологічність. Маніакальна пристрасть мандрівника до руйнації та занепаду формують його непересічність. Та все ж цей образ є унікальним лише на рівні засобів досягнення цілі пошуку, які вирізняються особливостями

апокаліптичності, мета ж подорожі дозволяє зачислити мандрівника у романі А. Стасюка до парадигми персонажів, сформованих літературою постколоніальних країн. Вона полягає у спробі нівелювати меншовартість держав, які в минулому потерпали від імперського впливу та спробі вивільнення рабської свідомості через переакцентування сил у парі «центр – периферія». Подорожанин у романі «Дорогою на Бабадаг», відкидаючи основні цивілізаційні центри Європи, передусім засуджує їх експансіоністські нахили: «Що стосується мене, я завжди хотів жити в децю меншій країні, і борони Боже – у більшій. Урешті, зникло місто значно рідше ніж велич, перетворюється на власну карикатуру. Принаймні менше шкодить оточенню» [7, с. 214].

Вчений А. Кола зазначає, що подорожани польського та українського письменників різняться за ступенем втілення постмодерної свідомості, розглядаючи їх у рамках концепції З. Баумана: «Все можна звести до нарації... У Стасюка через цю нарацію пробиваються, як він сам твердить, карта і пейзаж, які стають мовби визначниками його дійсності. У Андруховича подібне можна знайти лише в дорозі. Важливо, втім, щоб ми не поставили на цій дорозі постмодерністську фігуру, запропоновану З. Бауманом, «фігуру бродяги чи туриста», а швидше палігрима, який прагне до означеної мети. Розрізнення суттєве, адже до фігур З. Баумана ближче герой Стасюка (сам Стасюк?), тобто герой постмодерністський, а не герой, який з'являється із тексту Андруховича» [6, с. 142].

А. Стасюк частково самоусувається із роману, зводячи до мінімуму свою присутність в образі мандрівника. Подорожанин А. Стасюка фактично перетворюється у спостерігача та фіксатора зовнішнього світу, що дозволяє ототожнити його із фланером. А. Кола у своїй розвідці співвідносить мандрівника А. Стасюка із туристом Баумана, проте важливо, що дослідник акцентує передусім на світовідчутті та внутрішній подорожі мандрівника, визначення ж подорожанина як фланера стосується передусім способу його мандрування реальним простором. У класифікації мандрівників доби постмодернізму З. Бауман так характеризує поведінковий тип фланера: «...погуляти – все одно, що сходити в театр, побути серед незнайомих і побути незнайомцем серед них (бути в натовпі, проте не належати йому), сприймати цих чужих людей поверхово, так, нібито «видимість» вичерпується їх «сутність», і разом з тим бачити і знати їх побіжно...» [3]. Фактично А. Кола теж звертає увагу на характеристики, які споріднюють мандрівника А. Стасюка із фланером, підкреслюючи особливе місце наратора у його творах. А. Стасюк оцінює простір споглядаючи, дистанціюючись від нього через власну бездіяльність. Його позиція у романі прочитується як «месіанська». Він підноситься над анахронічною тугою за диктатором, завдяки чому стає в опозицію до основної маси населення. Таке вивіщення полягає не у засудженні непрогресивного суспільства, а передусім у співчутті та лібералізмі його поведінки. Подорожанин із розумінням, подекуди із доброзичливою іронією, приймає пережитки уявлень місцевих людей: «Всі ми є осиротілими дітьми якогось цісаря чи диктатора» [7, с. 24]. Пасивність мандрівника полягає у неможливості переінакшити історичну пам'ять шляхом нав'язування власних переконань: «Я слухав і підтакував. Він виявився говірким, правив своєю, мовляв, зараз погано, за Чаушеску було краще, була справедливість, рівність, лад на вулицях, усім вистачало роботи. Я знав цю

історію, але слухав, затамувавши подих – гарно, коли від'їжджаєш так далеко від дому, і мало що змінюється» [7, с. 23].

Мандрівець «Лексикону інтимних міст» почувається у новому просторі радше як господар, ніж як гість. Він, як правило, відкритий до невідомого і входить у незнайомий простір, сприймаючи його як «свій». Подорожанин Ю. Андруховича «живе» у кожному новому місті, чим і зумовлена відсутність міст у творі як таких: «Господи, яке місто! Як хотілося б його прожити з усіх сил, а відтак зазлунитися від незмоги охопити й описати!» [2, с. 391]. Відтак у «Лексиконі інтимних міст» виразно є позиція мандрівника як персонажа, роль ж оповідача як ліричного суб'єкта знаходиться в тіні. Домінування автора на рівні мандрівника у романі, його максималізм та усвідомлений урбанізм в освоєнні нового простору втілює особливості постколоніального провінційного світогляду. Проте все ж урбаністична спрямованість мандрівника є особистісною. Ю. Андрухович у своєму довільному посібнику із геопоетики та космополітики руйнує усталене наповнення опозиції «центр – периферія», переосмислюючи «гео» та «біо» як «єдину і нерозривну цілість» [2, с. 9]. Центральними у романі постають міста, які відіграли непересічну роль у житті його автора. Міста, які стали концептуальними для Ю. Андруховича, можна віднайти за масштабістю обсягу, відведеною для їх виведення, що підтверджує сам автор, або ж, керуючись стилем викладу спогадів та вражень. У містах, які письменник, без сумніву, може віднести на найвищий щабель, над описами та відтворенням подій із особистого минулого превалює самоаналіз, що переходить у осмислення ідентичності цілого народу. Такими у романі постають Берлін, Варшава, Венеція, Відень, Київ, Львів, Москва, Прага та інші. Важливою є присутність серед локусів, які займають місце центру в романі, міст, що співвідносяться у свідомості автора із відсутністю чіткої самоідентифікації українського народу. Автор розмірковує над процесом знаходження шляхів порівняння із колоніальним минулим українців. Ю. Андрухович не творить ілюзій щодо подолання національного комплексу меншовартості через викреслення міста із особистої мапи. Становлення ідентичності та припинення позиціонування себе як другорядного та периферійного народу потребує передусім терпимого ставлення до імперії та вимогливого – до власної країни. Саме тому строгість та певна прискіпливість проступають, як не дивно, у змалюванні Києва, а не російської чи австрійської столиць: «Так, ось він – універсальний образ Києва 90-х років: вихід зі станції метро «Хрещатик» і ці лотерейні голоси понад натовпом, от воно, це карооке, це карооке серце України, от він – брат великої Москви» [2, с. 224]. Автор розуміє, що національна ідентичність українця неодмінно передбачає усвідомлення світу Росії як антагоніста України: «Я не мушу надто довго шукати відповідь на запитання «чому». У всьому, що стосувалося Москви, я намагався бути зверхнім. Це була моя колоніальна відповідь метрополітальному (єге ж, летальному!) Центрові» [2, с. 308]. Проте все ж на протизагу Києву, до Москви письменник ставить є поблажливо, вважаючи, що лише відсутність взаємних претензій може покласти край вічному протиборству українського із малоруським: «...зневажати Велику Російську культуру – це лише поглиблювати фобії цього світу. Але слід було йти геть не озируючись. Слід було втрачати к бісовий матері цю звичку, цю Росію, цю російську прописку, і здобувати собі

право на *Решту Світу*» [2, с. 308]. Тобто Ю. Андрухович усвідомлює, що оптимальним методом боротьби із історичними комплексами є передусім їх усвідомлення, а не заперечення їх наявності через відкидання простору історичного опонента.

Точкою дотику у способах боротьби мандрівників із применшення значимості пригноблених націй є упереджене ставлення до історичної пам'яті та історії як такої.

Ю. Андрухович, заперечуючи схоластичну історію, пропонує її нівеляцію як загальнокультурного явища та творення власної індивідуальної історії: «З історією все гранично ясно: вона туманна. Розбиратися з нею – собі ж на шкоду, вона все одно вивернеться з-під завалу всіх твоїх першоджерельних шпаргалок таким несподівано прикрим боком, що вкотре осоромишся і з тріском, по-карнавальному, пошисешся в дурні. Залишається щось інше – позаісторичне, абсолютне, персональне» [2, с. 220]. А. Стасюк також обирає приватну історію на протигагу колективній: «Моя особиста пам'ять не гірша за пам'ять покоління, нації чи великої частини континенту» [6, с. 254]. Проте Ю. Андрухович передусім прагне суб'єктивувати історію, індивідуалізувати ж історії у А. Стасюка – це бажання заперечити її як необ'єктивне, позбавлене самовидців явище. Історія для А. Стасюка визначається теперішнім, адже письменник не визнає позаперсонального буття: «...як твердить древня мудрість, існує лише те, що є і що було. Поза тим нічого немає, його ніхто не бачив, не відчув на дотик» [7, с. 201].

Опираючись на принцип заперечення історії, А. Стасюк пропонує такі шляхи «деколонізації» свідомості: повернення до первісного типу мислення, що нехтує історичною тяглістю та побудову нових пересувних держав із короткочасною історією.

Комічним, на думку А. Стасюка, є спосіб самоствердження народу через героїзацію та містифікацію власної історії: «Корови погубилися десь у хащах. Їхнє мукання чути в грудневому присмерку. Романи Марс, Велика Сербія, Польща від моря до моря... Навдивовижу безглузда фікція цих країв. Сумна безнадійність туги за тим, чого ніби й не було, за тим, чого й не могло бути, слиняве нарікання на те, що є» [7, с. 39]. Творення національних міфів як спроба подолання історичної меншовартості спотворює свідомість народу, породжуючи неприродні амбіції. Письменник будує концепцію самоідентифікації народності через заперечення будь-яких цивілізаційних атрибутів, а отже, пропагуючи рівність. Принцип міфологізації свідомості, за А. Стасюком, передбачає не витворення альтернативної історії – системи героїчних міфів, а заперечення її лінійності. Як один із методів реабілітації національного минулого, А. Стасюк пропонує повернення до первісного типу мислення, що нехтує історією. Так, місце історії займає легенда передусім як жанр, що передбачає умовність часової прив'язаності: «...їхня історія неписана, вони воліють із роду в рід переповідати свої казки й легенди, свої небиллиці, своє »якось» замість, наприклад, «тринадцятого грудня пам'ятного року, от, скажімо, в Копенгагені» [7, с. 199]. Як припускає А. Стасюк, народи, які невід'ємною часткою своєї іден-

тичності вбачають тварин, намагаються змиритися із бідністю своєї історії через введення первинного – циклічного часу: «Гірші та менші» нації живуть зі своїми тваринами і разом з ними хотіли б прийняти спасення. Хотіли б, аби їх було визнано разом із їхніми чередрами та отарами, бо крім оцього в них майже нічого й не було. Густо-синя безодня тваринячих очей – наче дзеркало, в якому ми бачимо себе оживленим м'ясом, обдарованим, утім, якимось різновидом благодаті» [7, с. 38]. Ідеї А. Стасюка є утопічними, адже відновлення національної гідності у нього поєднується із запереченням культу нації.

Протиставлення імперії та колонії втрачає свою принциповість при нівелюванні історії. Імперія, «терзана склерозом», на думку автора, не може маніпулювати колоніями, позбавляючи їх національної ідентичності. Адже відсутність історичної пам'яті перечить формуванню національних комплексів, які виникають як реакція на її викривлення: «...я хотів би мати власну державу. [...] Оспалу державу з неясною політикою і схожою на рухомі піски історією, з теперішнім, що ламке, наче крига, з культурою, що нагадує циганські палаци в місті Сороці. Ніщо інше не зможе тут існувати, не обернувшись на власну пародію. Та що там держава. Хай буде одразу імперія з незліченними провінціями, імперія в русі, у вічному марші, одержима експансіонізмом, терзана склерозом, який стирає з її пам'яті землі, народи й столиці, а тому щоранку все починається спочатку» [7, с. 255]. Держава незаціклена на історії, на думку автора, формує особливий хронотоп, позбавлений як часової, так і просторової усталеності, що є ознакою самодостатності, а відтак ідеальності.

Висновки і пропозиції. В романі А. Стасюка «Дорогою на Бабадаг» мандрівник споглядає постімперський простір, протиставляючи свою вищу свідомість рудиментам колоніального світу. А. Стасюк зміщує домінуючу у опозиції «центр – периферія», відкидаючи міста як уособлення експансіоністської політики. Подорожанин у романі Ю. Андруховича «Лексикон інтимних міст» бореться із колоніальною свідомістю, пропагуючи експериментальне сприйняття світу та творення персональних центру та периферій. На думку Ю. Андруховича, подолання комплексу власної меншовартості передбачає нейтральне ставлення до нащадків колишніх імперій через канву особистого незаангажованого історією сприймання. Обидва письменники наголошують на нівелюванні колоніального комплексу, переосмислюючи роль історії в становленні нації. Автори пропонують заперечення історії як засобу для поглиблення національних травм. Проте все ж на відміну від Ю. Андруховича, який підносить персональну історію, А. Стасюк пропонує викорінення історії як феномену. Він розвиває теорію побудови держав за принципами первісного ладу, тобто на засадах природної рівності людей незалежно від їх національної приналежності. Таким чином, сприйняття постімперського простору в А. Стасюка пов'язується із відкиданням імперій та запереченням історії, осягнення ж колоніальної свідомості та проектування способів її переінакшення у Ю. Андруховича базується на особистій ініціації індивіда.

Список літератури:

1. Андрухович Ю. Ангели і демони периферії / Ю. Андрухович // Дорогою на Бабадаг / А. Стасюк. – К.: Критика, 2007. – С. 287–290.
2. Андрухович Ю. Лексикон інтимних міст. Довільний посібник з геопоетики та космополітики / Ю. Андрухович. – К.: Meridian Czernowitz, Майстер книги, 2011. – 480 с.

3. Бауман З. От паломника к туристу [Электронный ресурс] / З. Бауман // Социологический журнал. – 1995. – № 4. – Режим доступа: vkjournal.ru/doc/2006471
4. Запорожченко Ю. Концепт подорожі в сучасному постмодерністському тексті (Ю. Андрухович, А. Стасюк) / Ю. Запорожченко // Слово і час. – 2009. – № 7. – С. 11–18.
5. Каганов Ю. О. Центрально-Східна Європа як історичний регіон: зміст та еволюція концепції / Ю. О. Каганов // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Запоріжжя: Просвіта, 2005. – Вип. XIX. – С. 333–341.
6. Кола А. Категория «Центральной Европы» в творчестве Милана Кундеры, Юрия Андруховича и Анджея Стасюка / А. Кола // Европа. [Журнал польского института международных дел]. – Т. 2, № 2(3), 2002. – С. 131–154.
7. Стасюк А. Дорогою на Бабадаг / А. Стасюк; [пер. з пол. О. Сливинський]. – К.: Критика, 2007. – 291 с.

Калинюшко О.А.

Восточноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ПОСТИМПЕРСКОЕ ПРОСТРАНСТВО В РЕЦЕПЦИИ ПУТЕШЕСТВЕННИКА: ВЕРСИИ А. СТАСЮКА И Ю. АНДРУХОВИЧА

Аннотация

В статье исследовано особенности отображения постимперского пространства в травелогах «На пути в Бабадаг» А. Стасюка и «Лексикон интимных городов» Ю. Андруховича. Сопоставлено образы путешественников в романах как носителей постколониального мировоззрения. Проанализировано варианты преодоления колониального комплекса, предложенные авторами. Рассмотрено выявление сопротивления писателей экспансионистской политике бывших метрополий посредством воплощения постмодернистского принципа децентрации и отрицания истории как общекультурной категории.

Ключевые слова: травелог, путешественник, постимперское пространство, колониальный комплекс, «центр – периферия».

Kalyniushko O.A.

Lesya Ukrainka Eastern European National University

POSTIMPERIAL SPACE THROUGH THE PERCEPTION OF TRAVELLER: VERSIONS OF A. STASIUK AND Y. ANDRUKHOVYCH

Summary

The article is concerned with the peculiarities of the representation of postimperial space in the travelogues «On the Road to Babadag» by A. Stasiuk and «The Lexicon of Intimate Cities» by Y. Andrukhovych. The images of travellers as the bearers of anticolonial world outlook have been compared in the novels. Proposed by the authors ways of overcoming colonial complex have been analysed. The exposure of writers' resistance to expansionary policy of the metropolises through the implementation of postmodernist principle of decentration and the denial of history as general cultural category has been traced back.

Keywords: travelogue, traveler, postimperial space, colonial complex, «centre – periphery».